

Nr 26.

Ankom till riksdagens kansli den 26 april 1946 kl. 4 em.

Utlåtande i anledning av väckta motioner angående ändrad lydelse av 10 § i förordningen om uttagning under fredstid av vissa förnödenheter för krigsmaktens behov (uttagningsförordning).

Andra lagutskottet har till behandling förehaft två inom riksdagen väckta, till lagutskott hänvisade motioner, nr 29 i första kammaren av herr *Elofsson, Gustaf, m. fl.* och nr 18 i andra kammaren av herr *Pehrsson-Bramstorp m. fl.*

I motionerna, vilka äro likalydande, har hemställts, »att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte begära att 10 § i Kungl. Maj:ts förordning nr 832/1942 måtte erhålla följande ändrade lydelse:

Med ledning av hästuttagningsnämndernas yttranden bestämmer hästuttagningsmyndigheten, vilka hästar som skola besiktigas. Sedan uttagningsmyndigheten inhämtat yttrande från vederbörande hushållningssällskap fastställer den tid och plats för besiktningen, därvid skall tillses, att minsta möjliga olägenhet och tidsutdräkt vållas hästägarna.

Plats för besiktning — — — kommunvis.»

Som skäl för denna hemställan ha motionärerna anfört:

Enligt gällande militära uttagningsförordning av den 9 oktober 1942 uttagas i fredstid hästar för tjänstgöring under krigstid vid armén. Den nämnda förordningen föreskriver, att besiktning för uttagning av hästar skall ske inom de olika hästuttagningsområdena. Med ledning av hästuttagningsnämndernas yttranden bestämmer hästuttagningsmyndigheten vilka hästar som skola besiktigas. Uttagningsmyndigheten bestämmer likaledes plats och tid för besiktningen. Enligt paragraf 10 i den nämnda förordningen skall därvid tillses, att minsta möjliga olägenhet och tidsutdräkt vållas hästägarna.

Trots denna föreskrift händer det dock ofta, att besiktning utsättes på sådan tid, att det är förenat med stora besvärligheter för den enskilde hästägaren att kunna uppvisa den eller de hästar, som skola besiktigas. Det har t. ex. hänt i södra Sverige, att besiktning utsatts att äga rum vid tidpunkter, då lantbrukarna varit strängt upptagna med höstplöjningen och betskörden. I sådant fall innebär besiktningen inte bara en stor olägenhet för hästägarna utan kan även åsamka dem ekonomiska förluster. En för jordbruksarbetet viktig arbetsdag kan på detta sätt gå förlorad, ifall det är relativt långt till besiktningensplatsen och många hästar skola besiktigas. Endast om besiktningensplatsen ligger mera än två mil från hästägarens hemort kan ersättning med statsmedel utanordnas åt denne för inställelsen vid uppvisningen.

Det är ett rimligt krav, att besiktning av hästar för uttagning till militär tjänstgöring icke äger rum på sådan tidpunkt, då jordbruksarbetet är särskilt brådskande. Då de militära myndigheterna icke torde äga erforderlig

sakkunskap för att avgöra, vilka tidpunkter som ur hästägarnas synpunkt äro mest lämpliga för dylika besiktningar, är det önskvärt att tid för besiktning bestämmes av hästuttagningsmyndigheten sedan denna först inhämtat yttrande från hushållningssällskapen. Även i fråga om bestämmande av plats för besiktningen torde det vara lämpligt att hushållningssällskapen få ge sin mening till känna.

Över motionen har utskottet i den ordning § 46 riksdagsordningen föreskriver inhämtat yttrande från arméförvaltningen, vilket yttrande finnes såsom bilaga fogat till detta utlåtande.

Bestämmelser om uttagning av hästar för krigsmaktens behov finnas i *förordningen den 9 oktober 1942 (nr 832) om uttagning under fredstid av vissa förnödenheter för krigsmaktens behov (militära uttagningsförfordningen)*. Enligt 3 § i förordningen skall uttagning av hästar och hästfordon verkställas av arméförvaltningens intendenturdepartement (hästuttagningsmyndigheten). I varje kommun skall enligt 8 § finnas en hästuttagningsnämnd med uppgift att i fråga om uttagningen tillvarata näringslivets intressen. I 9 § stadgas, att det åligger hästägare att enligt av Kungl. Maj:t utfärdade särskilda föreskrifter till hästuttagningsmyndigheten avgiva uppgifter rörande honom tillhöriga hästar och hästfordon. På grundval av nämnda uppgifter skall uttagningsmyndigheten för varje kommun upprätta förteckning å de hästar, vilka kunna ifrågakomma för uttagning. Förteckningen skall tillställas vederbörande hästuttagningsnämnd för yttrande. I sitt yttrande skall nämnden angiva, vilka hästar som i första hand böra ifrågakomma för uttagning.

10 § i militära uttagningsförfordningen har följande lydelse:

Med ledning av hästuttagningsnämndernas yttranden bestämmer hästuttagningsmyndigheten vilka hästar som skola besiktigas. Uttagningsmyndigheten utsätter tillika tid och plats för besiktningen, därvid skall tillse, att minsta möjliga olägenhet och tidsutdräkt vållas hästägarna.

Plats för besiktning bör i regel så bestämmas, att avståndet dit från vederbörande hästägares hemvist ej överstiger två mil. I den mån hästägare för färd till besiktningplatsen har att tillryggalägga längre avstånd än nyss nämnts, vare han berättigad till ersättning av statsmedel enligt grunder som fastställas av Kungl. Maj:t efter förslag av arméförvaltningen.

Vad i föregående stycke stadgas äger ej tillämpning i fall då handräckning påkallats enligt 11 § andra stycket.

Uttagningsmyndigheten förtecknar för varje hästuttagningsområde de hästar som skola besiktigas i en hästbesiktningsslista, upptagande jämväl hästägarna ävensom tid och plats för besiktningen. Uppgifterna i besiktningsslistan skola sammanföras kommunvis.

Utskottet. Enligt 10 § militära uttagningsförfordningen skall hästuttagningsmyndigheten utsätta tid och plats för besiktning av hästar samt därvid tillse, att minsta möjliga olägenhet och tidsutdräkt vållas hästägarna. Då hästuttagningsmyndigheten icke torde vara i besittning av nödig sakkunskap för bedömning av vilken tid och plats som ur hästägarnas synpunkt är lämpligast,

måste givetvis hästuttagningsmyndigheten införskaffa erforderliga upplysningar, innan tid och plats för besiktningen bestämmas. Så synes också i allmänhet ha skett. I uttagningsförordningen finnas inga föreskrifter om varifrån dylika upplysningar skola införskaffas. Då det ligger i sakens natur att upplysningarna skola inhämtas från sakkunnigt håll, torde några bestämmelser i detta avseende ej heller vara behöfliga. Såvitt är bekant har det endast i undantagsfall inträffat, att besiktning av hästar utsatts till en för hästägarna särskilt olämplig tidpunkt. Det finnes anledning att antaga, att ett upprepande därav, sedan nu förhållandet påtalats, icke kommer att ske.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att förevarande motioner icke måtte föranleda till någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 26 april 1946.

På andra lagutskottets vägnar:

DAVID NORMAN.

Vid ärendets behandling ha närvarit

från f ö r s t a kammaren: herrar *Norman, Wistrand, Löfvander**, *Hage, Björkman**, *Sten* och *Söderkvist*;

från a n d r a kammaren: herrar *Olovson* i Västerås, *Hagård, Ryberg**, fru *Johansson**, herrar *Larsson* i Östersund, *Osterman, Andersson* i Eskilstuna* och *Andersson* i Alfredshem.

*) Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Till riksdagens andra lagutskott.

I äs den 15 februari 1946 dnr 828 har Kungl. Maj:t anbefallt *arméförvaltningen* att till riksdagens andra lagutskott avgiva utlåtande över två i riksdagens första respektive andra kammare väckta motioner, nr 29, om viss ändring av bestämmelserna rörande uttagning under fredstid av hästar för militära behov och nr 18, angående ändrad lydelse av 10 § i förordningen om uttagning under fredstid av vissa förnödenheter för krigsmaktens behov (uttagningsförordning).

Motionärerna hava anfört att trots föreskrift om att plats och tid för besiktning skall så väljas att minsta möjliga olägenhet och tidsutdräkt vållas ägarna, det dock ofta händer att besiktning utsättes på sådan tid, att det är förenat med stora besvärligheter för den enskilde hästägaren att kunna uppvisa den eller de hästar, som skola besiktigas. Som exempel anföres att det i södra Sverige hänt att besiktning utsatts att äga rum vid tidpunkter då lantbrukarna varit strängt upptagna med höstplöjningen och betskörden. Motionärerna föreslå därför att hushållningssällskapen skola beredas tillfälle yttra sig över såväl tid som plats för besiktningarna innan de av hästuttagningsmyndigheten fastställas.

Med anledning härav får kungl. arméförvaltningen anföra följande. Planläggningen av uttagning och besiktning av hästar har hittills skett under samråd med blockmyndigheterna. Största möjliga hänsyn har givetvis tagits till att uttagningsförfarandet skulle vålla hästägarna minsta möjliga olägenheter och tidsutdräkt. Med undantag av det i motionen påtalade fallet i Skåne sistlidna höst, varvid dock, då olägenheter på vissa platser framträdde, besiktningarna omedelbart avbrötos, har såvitt arméförvaltningen har sig bekant ingen anmärkning hittills förekommit, som tyder på att valda tidpunkter ej varit lämpliga. Vad beträffar den nämnda kollisionen med betskörden i Skåne må framhållas, att tidpunkten för de ifrågavarande hästbesiktningarna betingades av nödvändigheten att snarast möjligt kunna genomföra avvecklingen av de s. k. beredskapshästarna.

De årligen återkommande omständigheter inom lantbruket, som kräva särskild hänsyn, äro vår- och höstbruk, skördarbete, betessläppning av hästar och skogsdrivningar. Någon särskild sakkunskap utöver den, som står hästuttagningsmyndigheten till buds, torde icke erfordras för att avgöra, när dessa tider inom olika delar av landet fordra särskild hänsyn. Under hand ha nämligen dylika uppgifter hittills införskaffats från olika delar av landet. Då detta även framdeles kan och bör ske synes någon särskild föreskrift härom icke erforderlig. Under beredskaps- och krigsförhållanden kunna dock situationer inträffa då dylika hänsyn icke äro möjliga att taga.

Vad besiktningplatserna beträffar har som regel dylika ordnats inom varje kommun med undantag för Skåne, där de obetydliga avstånden medgivit sammanförande av flera kommuner, och har samråd med framförallt respektive hästuttagningsnämnder ägt rum rörande ifrågavarande platser. Kommunernas organ måste förutsättas innehava bästa kännedomen rörande de lokala förhållandena inom vederbörande kommun. I samma mån som erfarenheter från besiktningar vinnas sker en fortgående revidering av planerna för

att största möjliga hänsyn skall kunna tagas till hästägarnas önskemål. Någon förbättring härutinnan torde näppeligen vinnas om hushållningssällskapen beredas tillfälle yttra sig om platserna, utan kommer ett sådant förfarande endast att medföra ökat arbete och mindre smidighet i det redan förut rätt komplicerade uttagningsförfarandet.

På grund av vad ovan anförts, anser arméförvaltningen en ändrad lydelse av uttagningsförfordningen i enlighet med de förevarande motionerna beträffande tidpunkten för besiktningsarna knappast erforderlig samt beträffande besiktningsplatserna olämplig.

Därest likväl en ändring av 10 § i ifrågavarande Kungl. Maj:ts förordning (SF nr 832/1942) med avseende å fastställande av tidpunkten för besiktning anses böra vidtagas, torde nämnda § böra erhålla följande ändrade lydelse: »Med ledning av hästuttagningsnämndernas yttranden bestämmer hästuttagningsmyndigheten, vilka hästar som skola besiktigas. Sedan uttagningsmyndigheten inhämtat yttrande rörande tidpunkten från vederbörande hushållningssällskap, fastställer den tid och plats för besiktningen, därvid skall tillses, att minsta möjliga olägenhet och tidsutdräkt vållas hästägarna. Plats för besiktning — — — kommunvis. Stockholm den 26 mars 1946.

H. SÖDERBOM

E. Glück

/ E. Jönsson